

MORGENDIENST

zondag 7 mei 2017, 4^e zondag van Pasen
m.m.v. Cantorij
Grote Kerk, Wildervank
voorhganger: ds. Marien Grashoff

Oefenen : Lied 646 / Lied 333

Welkom

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aanvangslied : Lied 23c: 1, 2, 5

Moment van stilte

Groet

Gebed voor de wereld

¹O God,
die aan uw dienaren Columba,
Willibrord en Bonifatius
moed, geloof en blijheid schonk,
en hen uitzond over heel Europa
om uw Woord naar ieder schepsel te brengen,
wij bidden u om eenzelfde geestkracht
voor uw kerk, juist vandaag.
Bevorder het doel van onze geloofsgemeenschap
om geheimen te onthullen
en nieuwe wegen te vinden naar het hart van velen.
Mogen wij onder elkaar
oprechte liefde en vrede koesteren,
en geef dat plekken van uw trouw
blijven bestaan als een schuilplaats en een licht.

Zo bidden wij
door Christus, onze Heer.

Amen.

Bemoediging²

De aarde is van God, [Psalm 24,1]
DE WERELD EN WIE HAAR BEWONEN.

Zie hoe goed het is, en kostbaar, [Psalm 133,1]
ALS MENSEN WERKELIJK SAMENWONEN.

Goedheid en trouw ontmoeten elkaar, [Psalm 85,11]

¹ Morgengebed voor woensdag, *Iona Abbey Worship Book*, p19v, Nederlandse bewerking.

² Ontleend aan het dagelijks morgengebed op Iona; *Iona Abbey Worship Book*, p15.

GERECHTIGHEID EN VREDE GAAN HAND IN HAND.

Al zouden de leerlingen van de Heer ook zwijgen,
DAN ZULLEN DE STENEN NOG ROEPEN.

[Lukas 19,40]

Heer, open mijn lippen;
MIJN MOND ZAL ZINGEN VAN UW EER!

[Psalm 51,17]

Zingen : Lied 333

DIENST VAN HET WOORD

Gebed van de zondag

Ruimte voor de kinderen

Lezing uit het Oude Testament : Nehemia 9,6-15³

Zingen : Psalm 105: 1, 3

Lezing uit het Nieuwe Testament : Johannes 10,1-10⁴

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,
voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Zingen : 'Herder, allerwegen' (*Zingend gezegend* 219: 1, 4)

Preek

Jezus is de Goede Herder. Dat weet iedereen, zelfs de meeste ongelovigen nog wel. Ik had het ook bijna laten zingen, maar dat liedje zou in deze dienst toch te veel uit de toon gevallen zijn.⁵ En of alle liederen over de Goede Herder wel zo goed gepeild hebben wat deze beeldspraak werkelijk inhoudt, weet ik niet zo zeker. Vaak maken we van Jezus een erg braaf, en vooral ook ongevaarlijk, soort herder. Een beetje een schapenknuffelaar. Terwijl de ware Goede Herder de schapen voorgaat, door de wildernis leidt en ze verdedigt tegen rovers en wilde beesten, en zelfs zijn leven daarvoor over heeft. Helemaal niet zo zoetelijk en braaf dus.

Maar het beeld van de Goede Herder bestaat uit twee panelen: Jezus noemt zich niet alleen 'de goede herder', maar ook 'de deur voor de schapen'.⁶ En dat beeld hoorden we vanmorgen.

-

Eerst over die beeldspraak. Wat bedoelen we daarmee? Beeldspraak is in ieder geval meer dan een plaatje bij een praatje. Met alle zoete plaatjes van de Goede Herder kun je YouTube bijna vast laten lopen, maar verreweg de meeste blijven enkel plaatjes en maken van Jezus een

³ [Naardense bijbel](#) (2014).

⁴ [Naardense bijbel](#) (2014).

⁵ De [Elly & Rikkert klassieker](#), *Evangelische liedbundel* 452.

⁶ Of: 'van de schapen', afhankelijk hoe je de tweede naamval in het Grieks opvat. Ik heb voor deze preek – opnieuw – dankbaar gebruik gemaakt van de grondige manier van lezen en uitleggen van Maria de Groot in *Messiaanse ikonen*. Een vrouwenstudie van het Evangelie naar Johannes (Kampen: Kok, [1988]).

soort lieve hippie. Daarmee wordt de bijbelse beeldspraak niet bepaald recht gedaan.

Beeldspraak krijgt vaak de vorm van een gelijkenis, een parabel. Markus, Matteüs en Lukas grossieren erin. Maar Johannes vertelt geen gelijkenissen, hij spreekt alleen van 'beelden' of 'raadselwoorden'.⁷ Beeldspraak roept andere woorden op en doet een beroep op onze verbeelding.

-

Als Jezus zegt dat hij de deur is (of: de poort) voor de schapen, waaraan denken we dan? Bij schapen denken we aan een kudde – een volk dus, ofwel Israël. Maar ook aan volgelingen, mensen uit Israël, en ook uit de volken om Israël heen – een nieuw volk dus.

Maar die deur of poort?

Die speelt later opnieuw een rol in het verhaal van Jezus' veroordeling. Petrus volgt zijn Heer naar de hof van de hogepriester, blijft buiten de poort staan, maar wordt door 'de andere leerling' binnengehaald in de hof. De poortwachster herkent Petrus als een leerling, maar hij ontkent.⁸

Het gaat over een poort, een hof en naar binnen en naar buiten gaan. Als Jezus dus zegt dat hij de deur is voor de schapen, wordt dit verhaal al opgeroepen. Wil Petrus wel echt volgeling zijn en bij het nieuwe volk horen? De deur is Jezus, maar Petrus verloochent hem. En wij? Blijven wij bij de deur staan en verloochenen wij ons geloof, of zijn we, net als 'de andere leerling', al binnen?

Zo werkt beeldspraak: het roept andere woorden en verbanden op en stelt ons vragen.

De poort, de toegang tot de dingen van God, is de naam van Jezus. Die naam houdt een "levensprogramma [in] van gebed en daad in hun onderlinge samenhang, zoals Jezus dat geleefd heeft."⁹ Bidden en werken zoals Jezus ons voorgaat – dat is de poort naar Gods koninkrijk. Durven wij die poort doorgaan of komen we schielijk weer terug?

-

De poort vinden we ook bij de tabernakel of de tempel van Salomo. Daarbinnen stond de ark en in de ark werden de Tien Woorden van Mozes bewaard, de Torah in een notedop.¹⁰ Om

⁷ Een 'gelijkenis' is een παραβολή (*parabolè*), een woord dat tientallen malen voorkomt bij de eerste drie evangelisten en ook 'spreuk' of 'vergelijking' kan betekenen. Maar Johannes gebruikt een ander, weliswaar verwant, woord: παροιμία (*paroimia*), wat 'raadselwoord', 'spreekwoord' of 'gezegde' betekent, en in het verlengde daarvan ook wel 'gelijkenis'. Het woord komt slechts 3x voor. Johannes gebruikt het woord παραβολή (*parabolè*) nergens en het lijkt erop dat hij wil voorkomen dat de lezer in de verleiding komt om van 'beeldspraak' een te simpele vergelijking of invuloefening te maken.

⁸ [Johannes 18,12-17](#).

⁹ Maria de Groot, *Messiaanse ikonen*, p220.

¹⁰ Om een verbinding te leggen tussen het 'Ik ben de deur'-woord en de tabernakel is niet willekeurig of uit de lucht gegrepen: wie Johannes nauwkeurig volgt zal zien dat Jezus deze woorden waarschijnlijk heeft gesproken ten tijde van het Loofhuttenfeest (*Soekot*) waarin de woestijnreis, de tabernakel en het geven van

daarbij te komen moest je door de poort en die poort had wachters. Niet iedereen kan daar zomaar door. Poortwachters kunnen ook heel vervelende mensen zijn. Ze kunnen de toegang tot de Torah strikt beperken. (Zoals vandaag de poortwachters in Jeruzalem de toegang tot de Tempelberg erg moeilijk maken voor openlijk gelovige Joden of christenen.)

Maar als Jezus de deur is, de toegang tot de Torah, dan is het anders. Dan kunnen alle volgelingen, Jood of niet-Jood, binnenkomen. En beter nog: ze mogen vooral ook weer naar buiten om de Torah naar alle volken te brengen. Jezus' beeldspraak over zichzelf als de deur voor de schapen heeft ook nadrukkelijk dit messiaanse perspectief. Want begon Johannes zijn evangelie niet met te zeggen dat Jezus het vleesgeworden Woord is, de Torah van vlees-en-bloed?¹¹

-

Van Nehemia hoorden we – in een lang gebed – hoe God Abram geroepen heeft, met hem een verbond sloot, zijn nakomelingen bevrijdde uit Egypte en tot een volk maakte; hoe hij hen leidde door de woestijn en nog iedere dag opnieuw leiding geeft door de geboden van Mozes. Tot op de dag van vandaag staat dat verbond van God met Israël, het Joodse volk. Iedere dag opnieuw zijn de geboden voor Joden als brood uit de hemel en water uit de rots.¹²

In de dagen van Jezus waren het de priesters en schriftgeleerden in de tempel die zorg droegen voor die geboden. Al was de ark in de Babylonische tijd verdwenen, in tempel in Jeruzalem werden immers de boekrollen van de Torah bewaard en uitgelegd? Door de zuidelijke poort kon iedereen op het grote voorplein komen, met de zuilengang van Salomo. Door een volgende poort mochten alleen Joden binnengaan en voorbij een derde poort, de Nicanorpoort, werden alleen Joodse mannen toegelaten.¹³

Maar in het jaar 70 werden tempel en stad door de Romeinse legioenen verwoest. Hoe kon het volk nu toegang krijgen tot de Torah? Daarop geeft Johannes antwoord: Jezus is de poort. Niet alleen om bij de Torah te komen, maar juist ook om de Torah naar buiten te brengen, naar alle volken.

Net vóór het gedeelte dat wij lezen wordt voor de laatste keer de naam van Mozes genoemd.¹⁴ Het is alsof Johannes het stokje overgeeft aan Jezus. De tijd van het brengen van offers in de tempel is voorbij, Gods Woord moet nu de wereld over gaan en Jezus is daarvoor de poort – zowel de toegang als de wachter bij de deur.

Gods Woord is voor ieder mens, maar je kunt het niet zomaar achteloos in het rond strooien. Het behoeft uitleg, vooral om de beeldspraak tot leven te brengen. Het overvloedige leven dat God in gedachten heeft voor alle mensen, moet met respect aanvaard en doorgegeven worden.

de Torah door Mozes centraal staan.

¹¹ [Johannes 1,14](#).

¹² [Nehemia 9,15](#).

¹³ Informatie over de tempel: zie [Wikipedia](#).

¹⁴ [Johannes 9,29](#).

-

En dan nu nog even de 'toepassing'... Want we moeten wel op maandag aan de slag kunnen met wat we op zondag hebben gehoord... Toch? Jammer, maar zo simpel is het niet.

Want beeldspraak laat zich niet rechtstreeks 'toepassen'. Dan zou je er een invuloefening van maken. In plaats daarvan moeten we leren om het beeld zelf op ons in te laten werken, het van verschillende kanten bezien, zodat het stukje bij beetje iets van onszelf wordt.

Dan is Jezus geen pasklaar antwoord op alle vragen. Dan moeten we zelf nog ons eigen huiswerk doen. Maar alleen op die manier kan de Heer tot leven komen in onszelf, en kunnen wij onszelf leren kennen als schapen uit zijn kudde. Leuker kan ik het niet maken en ook niet eenvoudiger.

Beeldspraak is als een spiegel. We zien onszelf in spiegelbeeld en moeten leren om dat te corrigeren voor dagelijks gebruik. Dat vereist volharding en oefening. Maar juist dan kunnen wij *grazige weiden* vinden, ontvangen wij *brood uit de hemel* en drinken we van *waterstromen uit de rots*.

Amen.

Zingen : *Lied 646*

DIENST VAN HET ANTWOORD

Collecte

Gebeden

Onze Vader¹⁵

Slotlied : 'Dit is de dag' (*Gezangen voor Liturgie 429: 1, 3*)

Zegen

(*gezongen:*) AMEN, AMEN, AMEN.

¹⁵ Woorden uit de *Nieuwe bijbelvertaling* (2004).